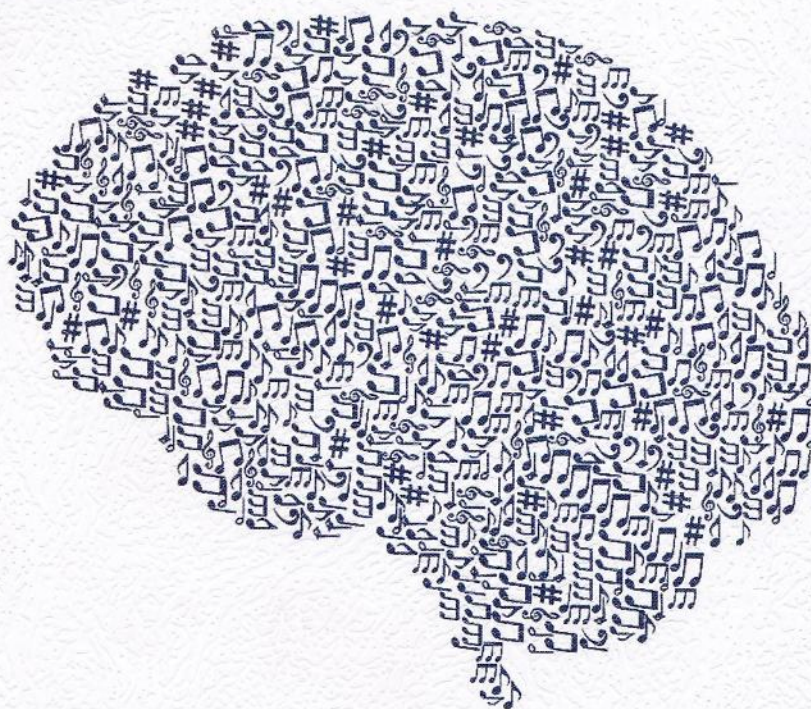

نظریه‌ی تعادل در موسیقی

رویکردی غیرکلاسیک به درک احساسی آکوردها

نوشته‌ی
دانیلا و برنند ویلمک

ترجمه‌ی
ضیاءالدین ناظم‌پور

مؤسسه‌ی فرهنگی - هنری ماهور

تهران، خیابان حقوقی، شماره‌ی ۴۲، طبقه‌ی همکف

کدپستی ۱۶۱۱۹۷۵۵۱۶

تلفن: ۷۷۵۰۲۴۰۰

www.mahoor.com info@mahoor.com

نظریه‌ی تعادل در موسیقی

رویکردی غیرکلاسیک به درک احساسی آکوردها

نوشته‌ی

دانیلا و برنرد ویلمک

ترجمه‌ی

ضیاءالدین ناظم‌پور

تصویر روی جلد: دانیلا و برنرد ویلمک

صفحه‌آرایی: پویا دارابی

چاپ اول: ۱۴۰۱

تعداد: ۵۰۰ جلد

لیتوگرافی: باران

چاپ و صحافی: محمد

© حق چاپ محفوظ است.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۷۷۲-۹۷-۵ ISBN: 978-964-8772-97-5

فهرست

۹	مقدمه‌ی مترجم
۱۱	نویسندگان
۱۲	پیشگفتار
۱۵	مشاهدات نظری تئوری تعادل موسیقی
۱۵	۱-۱ نظریه‌ی تعادل در موسیقی
۱۵	۱-۱-۱ مبانی نظریه‌ی تعادل در موسیقی
۱۶	۲-۱-۱ اثبات ماهیت عاطفی ساختارهای هارمونیک
۱۷	۳-۱-۱ نقدی بر تحقیق ارنست کورت
۱۸	۴-۱-۱ برای فیزیکدانان: تأیید علمی تئوری تعادل موسیقی
۲۰	۵-۱-۱ برای روانشناسان: تأثیرات موسیقایی نت‌های اصلی گام چگونه توصیف می‌شود؟
۲۱	۲-۱ شخصیت احساسی هارمونی‌های موسیقی
۲۱	۱-۲-۱ شخصیت تونیک در آکوردهای ماژور
۲۲	۲-۲-۱ چرا آکوردهای مینور غمگین به نظر می‌رسند؟
۲۴	۳-۲-۱ آکورد دومینات فرعی به عنوان بیانی عاطفی و تأثیرگذار
	۴-۲-۱ چرا گاهی اوقات آکوردهای ماژور به اندازه‌ی
۲۶	آکوردهای مینور غمگین به نظر می‌رسند؟
۲۷	۵-۲-۱ آکورد دومینات ماژور باعث ایجاد حرکت در موسیقی می‌شود
۲۸	۶-۲-۱ آکورد درجه چهارم گام ماژور بیانگر آرامش است
۳۰	۷-۲-۱ گام مینور طبیعی، تنش، شجاعت و ماجراجویی را به همراه دارد
	۸-۲-۱ آکورد درجه چهارم با هفتم ماژور IV ⁷
۳۱	حس اعجاب را در ما زنده می‌کند

- ۹-۲-۱ آکورد هفتم بخشی از یک انقلاب ضد فرهنگی بود ۳۲
- ۱۰-۲-۱ اضافه‌شدن نت درجه ششم گام به آکورد ماژور ۳۴
- ۱۱-۲-۱ ششم اضافه‌شده در یک آکورد مینور ۳۵
- ۱۲-۲-۱ کورد ششم ناپلین به‌مثابه نماد مرگ ۳۶
- ۱۳-۲-۱ ترس و ناامیدی در آکورد هفتم کاسته ۳۷
- ۱۴-۲-۱ حیرت و شگفتی در آکورد افزوده ۳۹
- ۱۵-۲-۱ بی‌وزنی و احساس شناور بودن در گام تمام‌پرده‌ای ۴۰
- ۱۶-۲-۱ فاصله‌ی ششم مینور پر از احساس ترس است ۴۰
- ۱۷-۲-۱ مروری بر ماهیت عاطفی هارمونی‌ها ۴۲

- مشاهدات تجربی: آزمایش‌ها ۴۳
- ۱-۲ هدف، طراحی آزمایش‌ها و مدل‌های اولیه ۴۴
- ۱-۱-۲ هدف پژوهش ۴۴
- ۲-۱-۲ آنچه ما را به این پژوهش مشتاق کرد ۴۴
- ۳-۱-۲ انگیزه و مبانی نظری آزمون‌ها ۴۵
- ۴-۱-۲ چالش‌هایی در طراحی آزمون‌ها ۴۵
- ۵-۱-۲ طراحی آزمون‌ها ۴۶
- ۲-۲ آزمون پایه ۴۶
- ۱-۲-۲ مفهوم آزمون پایه ۴۶
- ۲-۲-۲ قطعات موسیقی مورد استفاده در بخش نخست از آزمون پایه ۴۷
- ۳-۲-۲ نتایج کلی بخش نخست آزمون پایه ۵۰
- ۴-۲-۲ نتایج فردی بخش نخست آزمون پایه ۵۰
- ۵-۲-۲ موسیقی مورد استفاده در بخش دوم از آزمون پایه ۵۱
- ۶-۲-۲ نتایج کلی بخش دوم آزمون پایه ۵۵
- ۷-۲-۲ نتایج فردی بخش دوم آزمون پایه ۵۶
- ۸-۲-۲ آزمون پایه کجا برگزار شد؟ ۵۶
- ۹-۲-۲ آزمون پایه چگونه برگزار شد؟ ۵۶
- ۱۰-۲-۲ تجزیه و تحلیل آزمون پایه ۵۷
- ۱۱-۲-۲ تفسیر نتایج ۵۷

فهرست ۷

۵۷	۳-۲ آزمون راکی
۵۷	۱-۳-۲ مفهوم آزمون راکی
۵۸	۲-۳-۲ طراحی و توسعه‌ی آزمون راکی
۵۸	۳-۳-۲ افسانه‌ای که در آزمون راکی استفاده شده است
۶۳	۴-۳-۲ موسیقی استفاده شده در آزمون راکی
۷۶	۵-۳-۲ نتایج کلی آزمون راکی
۷۶	۶-۳-۲ نتایج فردی آزمون راکی
۷۷	۷-۳-۲ سن شرکت‌کنندگان
۷۸	۸-۳-۲ جنسیت شرکت‌کنندگان
۷۹	۹-۳-۲ مقایسه میان دانش‌آموزان مدارس متوسطه‌ی هنرهای زیبا و مدارس عمومی
۷۹	۱۰-۳-۲ فعالیت‌های موسیقی شرکت‌کنندگان
۸۰	۱۱-۳-۲ آزمون راکی کجا برگزار شد؟
۸۰	۱۲-۳-۲ آزمون راکی چگونه برگزار شد؟
۸۰	۱۳-۳-۲ تجزیه و تحلیل آزمون راکی
۸۰	۱۴-۳-۲ تفسیر نتایج
۸۱	۴-۲ توصیف کودکان از هارمونی‌ها
۸۳	۵-۲ آکوردها و احساسات در ادبیات موسیقی
۸۳	توصیف اثرات عاطفی آکوردها
۸۵	۶-۲ نمونه‌هایی قابل توجه از هارمونی‌های موسیقی
۸۹	خلاصه
۹۲	پرسشنامه‌ی آزمون پایه
۹۴	پرسشنامه‌ی آزمون راکی
۹۵	کتاب‌نامه

درجه سوم مینور نه به عنوان یک فاصله‌ی مستقل بلکه به عنوان «سایه‌ای» از سوم ماژور دیده می‌شود که تنش نت اصلی از آن ربوده شده است. فرهنگ لغت موسیقی اولشتین یک آکورد مینور را به عنوان یک آکورد ماژور تحت فشار توصیف می‌کند.^{۱۰}

1. Schatz hat's Grün so gern, mein Schatz hat's Grün so gern.
2. Schatz hat's Ja - gen so gern, mein Schatz hat's Ja - gen so gern.
3. Schatz hat's Grün so gern, mein Schatz hat's Grün so gern.

تأثیر مالیخولیایی آکورد مینور را می‌توان در بخش «Die liebe Farbe» از آهنگ «The Beloved Color» اثر شوبرت به وضوح احساس کرد، این کاربرد هارمونی به شنوندگان اجازه می‌دهد پایان ناامیدکننده‌ی داستان را پیش‌بینی کنند.

با استفاده از نظریه‌ی تعادل در مورد آکور مینور، اگر تصویر ذهنی اثرات تعادل در نظریه‌ی کورت (یعنی اصرار بر بایستگی حل آکوردها) را با تصویر ذهنی «تمایل چیزها به باقی ماندن در وضعیت کنونی»، عوض کنیم، نتیجه‌ی واضحی را مشاهده خواهیم کرد. در یک تونیک ماژور ما تمایل آکورد به ثبات را تشخیص دادیم، اما در گام مینور به نظر می‌رسد که این یک احساس اراده سرکوب شده باشد. احساس رضایتی که با سایه‌ای از احساس نارضایتی پوشیده شده است.

تجربه‌ی گوش دادن به یک آکورد مینور می‌تواند با پیامی از کسی می‌گوید: «لطفاً بس کنید» مقایسه کنیم. اگر کسی عبارت «لطفاً بس کنید» را آرام و ملایم بیان کند، احساس غمگین بودن خود را به ما القا می‌کند، در حالی که اگر همین عبارت را سریع و با فریاد بگوید، گویای خشمگین بودن اوست. این تمایز در مورد شخصیت احساسی آکورد مینور نیز صدق می‌کند: اگر یک آکورد مینور سریع‌تر و با حجم صدای روبه فزونی (با اجرای کرشندو) تکرار شود، به نظر می‌رسد ماهیت غم‌انگیز آن ناگهان به خشم تبدیل شده است. سایر احساسات بیان شده توسط هارمونی‌های مینور در قسمت‌های بعدی مورد بحث قرار خواهد گرفت.

10. Herzfeld, Ullstein-Musiklexikon, p. 351.

۳-۲-۱ آکورد دومینات فرعی به عنوان بیانی عاطفی و تأثیرگذار^{۱۱}

رابرت شومان در آهنگ شکوفه‌ی لوتوس^{۱۲}، از آکورد دومینات فرعی برای بیان شدت درد استفاده می‌کند. این آکورد درست در لحظاتی که متن شعر نیز شنونده را دچار نگرانی و رنج نهفته در معنای خود می‌کند، شنیده می‌شود.

کاربرد این آکورد را در مثال دیگری از آثار شومان^{۱۳} مشاهده می‌کنیم، جایی که آکورد دومینات فرعی از یک تونیک موازی^{۱۴} در لحظه‌ای شنیده می‌شود که شنونده روایت را از چشمان فردی رنج‌دیده می‌بیند و تجربه می‌کند.

۱۱. منظور از آکورد دومینات فرعی آکوردی است که حداقل یکی از نت‌هایش را از یک گام بیگانه قرض گرفته شده باشد (مترجم).

۱۲. "Die Lotosblume" ("The Lotus Blossom") (op. 25/7)

۱۳. "Dein Angesicht" ("Your Face") (op. 127/2)

۱۴. در تئوری موسیقی، گام‌های ماژور و مینور که تونیک مشابهی دارند، گام‌های موازی نامیده می‌شوند. (مترجم)

۶-۲-۱ آکورد درجه چهارم گام ماژور بیانگر آرامش است.

در هر دو موسیقی کلاسیک و پاپ، آکورد درجه چهارم ماژور به عنوان راهی برای برقراری ارتباط با احساس آرامش بدون هراس استفاده می‌شود. در تحقیقات ما نیز بخش‌هایی که شامل آکوردهای درجه چهارم بودند به عنوان مواردی که روحیه‌ای گرم و صمیمی را بر فضای موسیقی حاکم می‌کردند، توصیف شدند.

«فرهنگ لغات بزرگ موسیقی» می‌نویسد: «درجه چهارم گام ماژور غالباً در نقاط اوج ملودی استفاده می‌شود.»^{۲۱} و یکی پدیا اظهار می‌دارد که «مدولاسیون در درجه چهارم گام ماژور غالباً احساس آرامش را در موسیقی ایجاد می‌کند؛ در مقابل مدولاسیون در درجه پنجم گام، تنش را افزایش می‌دهد.»^{۲۲}

درجه چهارم ماژور معمولاً در اوج ملودی به کار می‌رود زیرا می‌تواند حالتی فزاینده و آرام را القا می‌کند، مانند آهنگی از «گاداموس ایجیتور»^{۲۳}

در آواز «میلر دوست‌داشتنی» اثر شوبرت، آکورد درجه چهارم درست در بخش‌های اصلی و مکث‌ها درست در زمانی شنیده می‌شود که شعری با این مضمون که «آسیابان مرد به اشتباه باور می‌کند که قلب دوشیزه‌ی آسیابان را به دست آورده است»، آغاز می‌شود.

21. *Große Lexikon der Musik*: Marc Honegger, Günther Massenkeil, Das große Lexikon der Musik, vol. 8 (Freiburg: Herder, 1982), p. 39.

22. Wikipedia, "Subdominant," [http://en.wikipedia.org/wiki/Subdominant], retrieved May 15, 2013.

23. *The student drinking song from "Gaudeamus igitur."*

ترکیب این دو آکورد حتی در دوران یوهان سباستین باخ جهت ایجاد کنتراست در هارمونی به‌طور گسترده‌ای کاربرد داشت. رجوع کنید به قطعه‌ی «حرکت روی سیم سل».^{۳۲} در هارمونی به‌کاررفته در بخش پایانی این قطعه، یک نت با کشش طولانی از آغاز این بخش به گوش می‌رسد. تأثیر ترکیب این آکوردها با گذشت زمان تا موسیقی پاپ امروزی نیز حفظ شده است. رجوع کنید به «آهنگ تو» اثر التون جان در آکورد دوم پس از آغاز شعر.^{۳۳}

۹-۲-۱ آکورد هفتم بخشی از یک انقلاب ضدفرهنگی بود.

طبق تئوری کلاسیک موسیقی، از آنجا که آکورد هفتم دومینات شامل دو عنصر قوی است که در پی یافتن تعادل هستند (سوم و هفتم)، این فواصل در زمره‌ی نت‌های اصلی این آکورد قلمداد می‌شوند. اگر به آکورد هفتم دومینات نگاه کنیم و این تعادل را به عنوان تمایل چیزها به عدم تغییر تفسیر کنیم، می‌توانیم این پدیده را از دو طریق متفاوت ببینیم:

زمانی آهنگ «خوشنودی» از رولینگ استون^{۳۴} به مثابه یک شوک به جامعه‌ی سرمایه‌داری بود، و تأثیر تکان‌دهنده‌ی آن ناشی از موزیکالیت‌های بود که می‌توان آن را به دو فاصله‌ی هفتم یعنی، (ر بمل) و (سل بمل) نسبت داد.

شخصیت تونال آکورد هفتم دومینات ناشی از تمایل دوجانبه به باقی ماندن در وضعیت کنونی است. از این آکورد به عنوان نشانه‌ی مقاومت در برابر تغییرات استفاده می‌شود. اگر پیش از این، از یک آکورد هفتم برای ایجاد حرکت در موسیقی استفاده می‌شد،

32. "Air on a G String"

33. Elton John, "Your Song,"

34. Rolling Stones "Satisfaction"

نظریه‌ی تعادل موسیقایی برند ویلمک، ریشه در آموزه‌های روانشناسی موسیقی ارنست کورت دارد. این اولین تألیف بین‌المللی است که شخصیت عاطفی هارمونی‌های موسیقایی را فهرست‌بندی می‌کند و در عین حال اولین توصیف کلی از تأثیر عاطفی هارمونی موسیقی نیز هست. این نظریه اساس ویژگی‌های ساختارهای هارمونیک را از منظر روانشناسی و به وسیله‌ی شناسایی پیامدهایی که در احساسات شنونده به جای می‌گذارند، توضیح می‌دهد و آنها را کدگذاری موسیقایی می‌کند.

مؤسسه‌ی فرهنگی-هنری ماهور
Mahoor Institute of Culture and Arts
www.mahoor.com info@mahoor.com

9 789648 772975